

Problematika vyprazdňování tlustého střeva v IP

Mgr. Yvona Grünwaldová

Problematika vyprazdňování tlustého střeva v IP

Proč právě tato problematika zde na akutně?

Protože:

- problematika vyprazdňování stolice je v intenzivní péči stále specifickým problémem.
- je vyprazdňování stolice stále podceňovanou problematikou v intenzivní péči, přitom v probíhajícím weaningu je diskomfort v důsledku nemožnosti se vyprázdnit patrný, nejen ze změny ventilačních parametrů, ale mnohdy i z deteriorace vitálních funkcí a psychického stavu pacienta.

Problematika vyprazdňování tlustého střeva v IP

Nezávislým pozorováním v průběhu několikaleté praxe v intenzivní péči, a hlavně prací s ventilovanými pacienty, kteří byli vedeni, ať už k extubaci nebo jen ke spontánní ventilaci pomocí zavedené dlouhodobé tracheostomické kanyly stále pozorujeme, že je možný vliv vyprazdňování stolice na zlepšení dechových parametrů v průběhu odvykání od UPV.

Jednou z otázek, která zůstává dlouhodobě nejasně definována, zní:

„Kde je hranice pro normální interval vyprazdňování stolice a jak vlastně tato hranice ovlivňuje celkový stav pacienta?“.

Co je vůbec „ta“ defekace?

Defekace je důležitý fyziologický proces, kde specifickou roli hrají nejen anatomické struktury, fyziologické procesy, ale také proces neurologické kontroly. V případě poruchy defekace dochází k ovlivnění jedince nejen po fyzické, ale i psychické a sociálně-ekonomické stránce života.

Krátké připomenutí

Průběh defekace je rozložen do čtyř fází

- klidový stav
- preexpulsivní fáze
- expulsivní fáze
- fáze ukončení defekace

V případě narušení některé z výše zmiňovaných fází, dojde k patologickým změnám v průběhu procesu vyprazdňování stolice. Dalšími faktory ovlivňující defekaci jsou věk, vývojové stádium jedince, příjem tekutin, složení stravy, aktivita, způsob života, prostředí, základní onemocnění, psychický stav a stav gastrointestinální motility.

Co ovlivňuje vyprazdňování stolice v intenzivní péči?

- imobilita pacienta
- vysoké dávky opiátů
- pozdní či úplné nenasazení enterální výživy
- psychický stav pacienta
- prostředí
- diagnóza
- bolest
- operační výkon na dutině břišní

Problematika vyprazdňování tlustého střeva v IP

U zdravé populace je gastrointestinální motilita úzce regulována různými vlivy. Patří mezi ně například:

- obsah stravy
- střevní trávicí a absorpční kapacita
- mechanické faktory jako např. tvar střeva a poloha a pohyb těla;
- pacemakerové buňky střevní motility na různých místech podél gastrointestinálního traktu
- gastrointestinální sekrece a neurohormonální signály
- střevní mikrobiom, který produkuje podpůrné faktory střevní motility faktory, jako je butyrát

U kritických nemocných jsou všechny tyto faktory alterovány. Fyziologická stresová reakce způsobuje změnu kontrakce střevních svalů, sekreci a absorpci, a složení a chování střevní flóry. Funkce intestinální epitelální bariéry je také hluboce změněna. Tohle všechno znamená, že pacienti na jednotce intenzivní péče pravděpodobně budou mít významné změny ve funkci střev.

Poruchy ve vyprazdňování stolice:

- **Zácpa** (obstipace) - pojem zahrnující vícero forem zhoršené defekace.
- **Průjem** (diarea) - je vylučování tekuté stolice se zvýšenou frekvencí defekace, často pro-vážené spasmu a bolestí břicha, nauzeou a nezřídka vomitem.
- **Inkontinence stolice** – je samovolný odchod stolice přes anální svěrače
- **Inkontinence částečná** – definuje neschopnost kontroly odchodu plynů či zabránění odchodu malého množství stolice
- **Inkontinence celková** – je nekontrolovaný odchod stolice normální konzistence
- **Paradoxní vyprazdňování stolice** – označuje se tak nahromaděné množství ztvrdlé stolice v záhybech konečníku, tzv. skybala. V tomto případě odchází tekutá stolice, která obtéká kolem ztvrdlé stolice. Tento stav bývá někdy mylně považován za průjem.
- **Plynatost** (meteorismus)- poukazuje na nadměrné hromadění plynů ve střevech, jež způsobuje jejich rozpínání
- **Bolestivé vyprazdňování stolice** v důsledku hemoroidů, fisur apod.

Zácpa a její problematika

- všeobecné příznaky zácpy jsou provázeny sníženou frekvencí defekace, tvrdou, tuhou stolicí, námahou při defekaci, bolestivou defekací, abdominální bolestí, tlakem v oblasti rekta, pocitem plnosti v břiše, narušenou chutí k jídlu a nechutenstvím a v IP patrnou alterací vitálních funkcí
- **narušená střevní motilita je považována za běžnou součást pobytu na jednotkách intenzivní péče** a vznik zácpy je statisticky popisován u 46 % pacientů pobývajících na těchto jednotkách

Diagnostika zácpy

- anamnéza od pacienta či příbuzných nebo dokumentace
- farmakologická anamnéza
- stav výživy a příjmu potravy pacienta
- Per rectum vyšetření pacienta
- laboratorní rozbor krve (ionty, glukóza, krevní obraz, zánětlivé ukazatele, hormony štítné žlázy), stolice na kalprotektin, moč a radiologické vyšetření

Studie prokázaly, že dysfunkce střevní peristaltiky a vyprazdňování tlustého střeva u kriticky nemocných je spojena s nepříznivými výsledky včetně opoždění při vyprazdňování žaludku, vedoucí ke zvýšenému gastroezofageálnímu refluxu a aspiraci, snížená množství podávané enterální výživy, prodloužení pobytu na JIP a ke zvýšení mortality.

Terapie zácpy

1) Tekutiny

- Nutností je u pacientů dodržování pitného režimu, a to minimálně 2 l/24 hodin. Vhodnými nápoji jsou zejména pramenitá a minerální voda, bylinné čaje a ovocné nápoje.
- Pacientům v intenzivní péči se znemožněným příjmem tekutin per os, se tekutiny hradí pomocí intravenózních roztoků (Ringerův, Fyziologický roztok, 5% Glukóza) nebo podáním cestou NGS do zažívacího traktu.

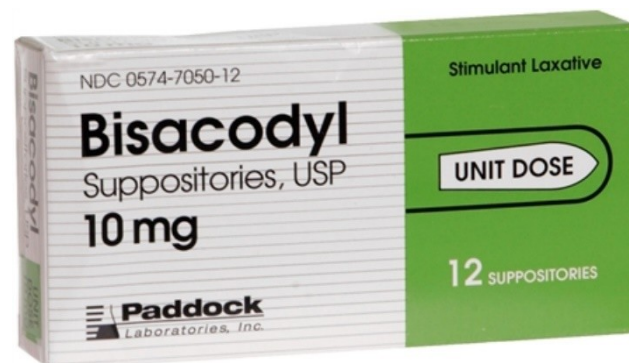
2) Strava v IP

- Většina pacientů v intenzivní péči má omezený příjem stravy per os, jejich výživa je zajištěna pomocí nasogastrické sondy. Tedy se jedná o tzv. enterální výživu, již lze zařadit jako preferovanou a přirozenou formu nutriční podpory. Takto je dodáno dostatečné množství vlákniny, která má kladný vliv na střevní motilitu a tím působí preventivně proti vzniku obstipace.
- Významná a nedílná přednost enterální výživy spočívá v zachování bariéry tenkého střeva, v prevenci proti bakteriální translokaci, podpoře prokrvení splachnické oblasti a zajištění výživy střevních buněk.
- Prioritní je časné zahájení enterální výživy, a to především jako protekci střevní bariéry nutrienty, paralýza katabolického stresu a suprese stresu katabolických hormonů
- Dostupné relevantní studie poukazují na nutnost časného podání enterální výživy a neprodužování intervalu zahájení na dobu delší než 6 hodin od propuknutí onemocnění, vzhledem ke snižujícímu se příznivému účinku této výživy.

3) Medikamentózní léčba v IP

- Jako krátkodobé řešení zácpy je možné využít medikamentózní léčby z níž lze využít ***laxativa*** (lactulozu (Duphalac, Lactulosa), ***glycerinové čípky*** podporující stimulaci stěny rekta, ***kontaktní laxativa***(bisacodyl) stimulující nervová senzorká zakončení v submukóze a mukóze čímž zintenzivňují a zkracují peristaltické pohyby. Taktéž podporují zvýšení sekrece vody a elektrolytů.
- Nedílnou součástí v protekci střevní sliznice je využití **suplementace probiotik** hlavně u pacientů **užívající antibiotika**.

4) Klyzma

Klyzma je definovatelné jako aplikace určitého množství tekutiny sloužící k očištění tlustého střeva konečníkem.

Účel a druhy klyzmatu:

- očistné klyzma – odstraňuje stolicí z tlustého střeva
- projímavé klyzma – využívá se ke změkčení tuhé stolice
- diagnostické klyzma – zavádí do střeva kontrastní látku
- léčebné klyzma – používá se k aplikaci léčiv do střeva

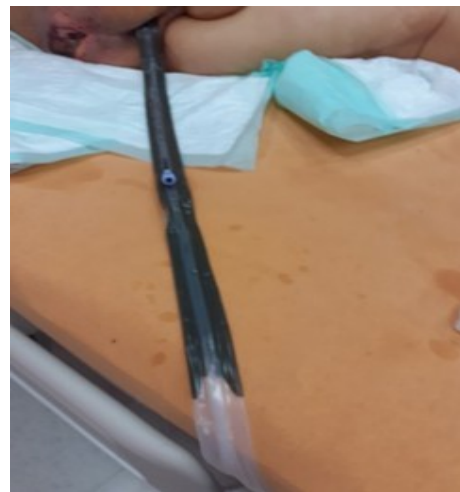
V případě, že se podcení problematika vyprazdňování stolice dochází obvykle ke komplikacím nejen ve weaningu a to vlivem:

- je vytlačena bránice kraniálně a tím se zhoršují ventilační parametry (dechová frekvence, dechové objemy.....)
- narůstá intraabdominální tlak a s ním nitrohruční i intrakraniální tlak
- deteriorace vitálních funkcí (tachykardie, hypertenze, tachypnoe, pocení..)
- bolestivost intraabdominální krajiny
- tlak na konečník
- psychomotorický neklid (výrazná agitovanost pacienta je často tlumena)
- průjmovitá stolice způsobená přehnanými způsoby vyprázdnění a jejich kombinacemi

Problematika vyprazdňování tlustého střeva v IP

Závěr

Zahraniční studie – jako podpora ve výzkumu bezpečného vyprazdňování stolice na IP

Bakalářská práce na téma *Vliv vyprazdňování stolice na fyziologické funkce u pacientů na umělé plicní ventilaci*

Diplomová práce na téma *Vliv vyprazdňování stolice na ventilaci u pacientů na umělé plicní ventilaci se zachovanou spontánní dechovou aktivitou*

Bowel emptying protocol – jako bezpečná cesta zahájení vyprazdňování a jeho kontrola.

Problematika vyprazdňování tlustého střeva v IP

Zdroje

- Oczkowski SJW, Duan EH, Groen A, Warren D, Cook DJ. The use of bowel protocols in critically ill adult patients: a systematic review and meta-analysis. Crit Care Med 2017 Jul;45(7): e718–26.
- Hay T, Bellomo R, Rechnitzer T, See E, Ali Abdelhamid Y, Deane AM. Constipation, di-arrhea and prophylactic laxative bowel regimens in the critically ill: a systematic review and meta-analysis. J Crit Care 2019 Aug; 52:242–50.
- Fukuda S, Miyauchi T, Fujita M, Oda Y, Todani M, Kawamura Y, et al. Risk factors for late defecation and its association with the outcomes of critically ill patients: a retro-spective observational study. J Intensive Care 2016; 4:33.
- [Závěrečná práce: Bc. Yvona Grünwaldová: Vliv vyprazdňování stolice na ventilaci u pacientů na umělé plicní ventilaci se zachovanou spontánní dechovou aktivitou \(muni.cz\)](#)
- [Závěrečná práce: Yvona Grünwaldová: Vliv vyprazdňování stolice na fyziologické funkce u pacientů na umělé plicní ventilaci \(muni.cz\)](#)

Problematika vyprazdňování tlustého střeva v IP

Děkuji za pozornost 😊

